

طراحی پارچه بر اساس شاخص‌های هنری تکیه معاون الملک

www.ketab.ir

فاطمه وزیری شمس

سرشناسه	: وزیر شمس، فاطمه، ۱۳۳۸-
عنوان و نام پدیدآور	: طراحی پارچه بر اساس شاخص‌های هنری تکیه معاون‌الملک/ فاطمه وزیر شمس.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات حانون، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۳ ص.: مصور (رنگی)؛ ۲۱×۱۳×۵ س.م.
شابک	: 978-622-300-019-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۱۹] - ۱۳۳.
موضوع	: تکیه معاون‌الملک
موضوع	: پارچه‌های ایرانی -- طراحی
	-- Design Textile fabrics, Iranian
	نساجی هنری-ایران
	Textile industry, Artistic -- Iran*
	هنر قاجاری
	Art, Qajar
رده بندی کنگره	: NK ۸۹۷۳
رده بندی دیویی	: ۷۳۶/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۰۷۹۸۳

طراحی پارچه بر اساس شاخص‌های هنری تکیه معاون‌الملک

ناشر: انتشارات حانون

نویسنده: فاطمه وزیر شمس

صحافی: حانون

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۰۰-۰۱۹-۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول	
صنعت نساجی و پیدایش هنر	۱۳
مقدمه	۱۵
پیشینه تاریخی، فرهنگی قاجار	۱۶
هنر در دوران قاجار	۲۰
رنگ	۲۳
رمز یا نماد	۲۹
نماد در روابط بین المللی	۳۱
تاریخچه نماد	۳۲
کاربرد نمادها	۳۲
تجلی گاه نماد	۳۳
جایگاه نماد و سنبیل در هنر اسلام	۳۳
پیدایش نماد در هنر ایرانی	۳۵
نماد های اسلامی	۳۶
نمادهای ایرانی - اسلامی	۳۸
نقوش در دوران قاجار	۳۹
تکیه معاون الملک	۴۶
تاریخچه تکیه	۴۷

۴۷.....	موقعیت استان کرمانشاه
۵۰.....	تاریخچه تکیه معاون الملک
۵۲.....	معرفی تکیه معاون الملک
۵۸.....	بررسی کاشی های تکیه معاون الملک
۵۹.....	دسته بندی نقوش تکیه معاون الملک
۶۵.....	تاریخچه نساجی در ایران
۶۸.....	طراحی پارچه
۷۱.....	ایجاد نقش در پارچه

فصل دوم

۷۳.....	طراحی نقوش پارچه
۷۵.....	آماده سازی نقوش پارچه
۷۹.....	روند کار عملی و تجزیه داده ها
۸۰.....	تجزیه و تحلیل طراحی پارچه شماره اول
۸۶.....	تجزیه و تحلیل طرح شماره دوم
۹۱.....	تجزیه و تحلیل طرح شماره سوم
۹۷.....	تجزیه و تحلیل طرح شماره چهارم
۱۰۴.....	اجرای پروژه عملی با تکنیک نقاشی روی پارچه

فصل سوم

۱۰۹.....	نتیجه گیری
۱۱۱.....	مقدمه
۱۱۲.....	نتیجه گیری
۱۱۹.....	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه

انسان در طول تاریخ همیشه اعتقادات خود را بر روی دیوارها، سنگ‌ها و ابزارهای مختلف می‌نگاشت. به جرئت می‌توان گفت کمتر اثر هنری در دوره‌های مختلف را می‌توان یافت که بیانگر اعتقادات و باورهای پدیدآورندگان آن نباشند، در میان انواع هنر، هنرهای سنتی بیشتر از همه جایگاه خود را حفظ کرده است. در هنر سنتی نیز هنر اسلامی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است که کشور ایران در شکل‌گیری انواع هنرهای اسلامی و مذهبی نقش به سزایی دارد. بدون شک طراحان لباس ایرانی در عرصه فرهنگی خود وارث بهرطایفه بزرگی از نگاره‌های ایرانی هستند.

نقوش و معماری بناهای تاریخی می‌تواند مطابق نیازهای روحی، جسمی و فطرت انسان اثری دلی‌پذیر خلق کند. نقوش متنوع ملی، مذهبی و تاریخی در قالب مختلف انسانی، حیوانی، گیاهی، هندسی و دیگر عناصر تصویری، ترسیم‌شده و می‌تواند در تنوع و زیبایی پوشاک و پارچه نقش داشته باشد. ارائه نمونه‌های تحلیل‌شده در این پژوهش، می‌تواند زمینه‌ساز بازطراحی این نقوش به‌منظور کاربرد آن‌ها به سبک نوگرایی در جریان سازی مد در پوشاک بر مبنای فرهنگ‌سازی در ایران باشد..

اما متأسفانه در اکثر موارد به تقلید از طرح‌های بیگانه پرداخته یا اینکه نحوه بهره‌گیری از نقوش تاریخی در طراحی پوشاک به‌گونه‌ای بوده که، از استقبال چندانی برخوردار نبوده است. این امر باعث شده تا در عرصه مد و لباس هنر و سرمایه اصیل کشورمان نادیده گرفته شود. لذا

از مهم‌ترین راهکارهای رسیدن به هدف استفاده صحیح از این گنجینه‌های تاریخی است. بدین منظور در پژوهش حاضر سعی بر آن است که با تحلیل نگاره‌های "تکیه معاون الملک" توصیفی جزئی نگرانه به منظور به کارگیری این نقوش در طراحی پوشاک متناسب با نیازهای کنونی جامعه حاصل آید.

منسوجات و پوشاک شاید اولین صنعتی باشد که با نیازهای اولیه بشر پیوند خورده و سنتی را در میان تمدن‌های مختلف جهان ایجاد کرده که نه تنها در جهان باستان بلکه در معاصر نیز از مصادیق شناخت هویت ملی و فرهنگی ملت‌ها می‌باشد در ایران نیز این مسئله دارای اهمیت بسیاری است؛ چراکه تنها کشوری که در قانون اساسی خود درباره لباس سخن گفته است و همچنین در طول تاریخ مشاهده می‌شود که ایرانیان یکی از پوشیده‌ترین اقوام هستند آن‌ها برای پوشش تمام قسمت‌های بدن از نقوش ایرانی استفاده می‌کنند.

منسوجات در چهارچوب فرهنگ، در ارتباط با کلیه سطوح فرهنگی (فردی، اجتماعی، تاریخی.....) و شرایط جغرافیای اقتصادی مذهبی و اقلیمی هستند و بازتاب نگرش‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی زمان خود می‌باشد. امروزه شاهد تغییرات بسیار سریع منسوجات و پوشاک عرضه شده در بازار جهانی هستیم و این تغییرات باعث گرایش به هویتی فرهنگی است. از سوی دیگر و در بعد ملی، بهره‌گیری از نقوش و نگاره‌های ایرانی در پوشاک، به صورت ناآگاهانه می‌تواند تأثیری معکوس و مخرب داشته باشد و موجب دلزدگی به خصوص نسل جوان از فرهنگ و هنر ایرانی شود. بستر هنرهای ایرانی به خصوص آثار نقاشی، کاشی کاری، معماری و... سرشار از طرح‌ها و رنگ‌هایی است که هویتی از فرهنگ ایران می‌باشد. بازطراحی این نقوش به منظور کاربرد آن‌ها به سبک نوگرایی می‌تواند در جریان سازی مد در پوشاک بر مبنای فرهنگ سازی در ایران مؤثر باشد. در این میان، مساجد، تکایا، بناهای تاریخی و سایر نهادهای فرهنگی- اجتماعی، از شاخص‌ترین و ماندگارترین معماری‌های اسلامی هستند و بی‌شک نقوش و نگاره‌های آن‌ها یکی از ویژگی‌های شاخص این بناهاست. تکیه معاون الملک یکی از بناهای اسلامی مهم به یادگار مانده از دوران قاجار شهر کرمانشاه است و توسط حسین خان معین الرعایا و سپس توسط حسین خان معاون الملک تکمیل شد. با توجه به تنوع و

جلوه‌های رنگی و نقوش موردنیاز در لباس، نقوش و معماری تکیه معاون الملک در دوره قاجار برای این هدف در نظر گرفته شد. نقوش تکیه از ترکیب‌بندی‌های شاد و خلاقانه‌ای ایجاد شده که برای طراحی و الهام از آن‌ها جهت استفاده در منسوجات به‌ویژه برای بانوان مناسب هستند. لذا ارائه طرح‌های جدید پارچه برای لباس‌های مورد استفاده در اقشار مختلف، بر اساس طرح‌ها و الگوهای استخراج‌شده از تاریخ و فرهنگ ایرانی-اسلامی، می‌تواند سهم بسزایی در هویت بخشی و ایجاد انسجام در بسترهای مرتبط با فرهنگ پوشش عمومی و برقراری ارتباط منطقی بین ارکان مرتبط در فرهنگ مد در جامعه داشته باشد. موفقیت در این باب، موجبات حفظ و تقویت هویت ایرانی-اسلامی و ترویج الگوهای بومی- ملی در عرضه مد و پوشش در مقیاس عمومی و حتی خواص را فراهم می‌کند. کاربرد بازطراحی الگوهای تاریخی-فرهنگی می‌تواند شامل انواع پارچه لباس‌های زنانه، شال، روسری و... با الگوهای متنوع اجرایی نظیر گلدوزی، تکه‌دوزی، نقاشی، چاپ و سایر تکنیک‌ها باشد.

نقش و نگاره‌های روی منسوجات در فرهنگ هر ملت جایگاه ویژه‌ای دارد، زیرا گویای فرهنگ و تمدن آن جامعه می‌باشد. لذا می‌توان با تجزیه و تحلیل نقوش ایرانی- اسلامی بر روی منسوجات به اهمیت آن پی برد و گامی صحیح در جهت استفاده بهتر و بیشتر از نقوش و نگاره‌های ایرانی- اسلامی به سبک مدرن برداشت بنابراین با تحلیل و تجزیه نقش و نگارها و معماری مرتبط با موضوع تحقیق، ضمن معرفی آن‌ها، تجزیه و تحلیل مناسبی ارائه نموده و با توجه به ویژگی‌های این نقوش و معماری، ترکیب‌بندی‌های جدید و خلاقانه‌ای برای اجرای آن‌ها بر روی منسوجات ارائه می‌گردد. در این پژوهش تناسب نقوش و طرح‌ها برای منسوجات مخصوص پوشاک بانوان و ملزومات آن در نظر گرفته شده است.

معرفی نقوش و معماری اصیل ایرانی شرایط توسعه فرهنگ ایرانی و همچنین زمینه کاربردی کردن این نقوش فرهنگی و تاریخی در پوشاک برای مخاطبان فراهم می‌شود. برای فرهنگ‌سازی استفاده از پوشش ایرانی، طرح و رنگ و نقش نزدیک به جغرافیای محل سکونت برای مردم بهترین گزینه خواهد بود.